

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดของครูเกี่ยวกับเรื่องสำคัญ ๆ ในกระบวนการทางการเมืองไทยว่าจะมีความคิดเห็นอย่างไร ความคิดเหล่านี้มีความสัมพันธ์หรือขัดแย้งกันเพียงใด เช่นเรื่องของการโคมาซึ่งอำนาจ การใช้อำนาจ การมีผู้แทนและบทบาทของผู้แทน ความเสมอภาคทางการเมืองกับความสามารถของบุคคล พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ นอกจากนี้ยังศึกษาความคิด ความรู้สึกของครูที่มีต่อลักษณะการเมืองไทย การมีบทบาท มีส่วนรวมในกระบวนการทางการเมือง และความเชื่อในอิทธิพลของการศึกษาอบรมที่มีต่อการปลูกฝังความคิด ค่านิยมทางการเมือง ในฐานะที่ครูเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยมทางการเมือง ส่วนหนึ่งให้แก่นักเรียน ครูจะมีความคิดเห็นในเรื่องเหล่านี้อย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

ได้เลือกข้าราชการครูระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรีทั้งหมด เป็นประชากรในการวิจัย รวม ๑๐ โรงเรียน จำนวน ๗๒๑ คน ได้ขอมลที่สมทบคืนมา ๔๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๘๘ ของประชากรวิจัย แบ่งเป็นครูหญิง ๒๖๗ คน ครูผู้ชาย ๑๗๑ คน แบ่งตามสายวิชาเป็นครูสังคมศึกษา ๒๓๖ คน ครูวิทยาศาสตร์ ๒๐๓ คน

เครื่องมือในการวิจัย คือแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการทาง
การเมืองไทย มีข้อความ ๕๗ ข้อ ครอบคลุมเรื่องสำคัญ ๆ ที่จะวิจัย แบบสอบถาม
นี้ได้แก้ไขปรับปรุงจากการทดสอบหาความเชื่อถือได้ ๒ ครั้ง โดยการสุ่มตัวอย่าง
ประชากร ๒๐ คน จนมีค่าความเชื่อถือได้ .๘๘๘๑

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ขอมูลจากแบบสอบถามโดยการหาคะแนนรวมของแต่ละ
ข้อจากความคิดเห็นของครูทุกคน แล้วแปลงเป็นคะแนนสัมบูรณ์ซึ่งเป็นค่าที่บอกระดับความ
คิดเห็นที่แท้จริง และตีความความถี่ โดยใช้หาคะแนนสัมบูรณ์พิจารณาในแต่ละเรื่อง

ผลของการวิจัย

๑. ครูต้องการให้นักการเมืองได้อำนาจมาโดยวิธีการแบบประชาธิปไตย
แต่ต้องการให้ใช้อำนาจแบบเผด็จการ

ครูทุกกลุ่มมีความเห็นสนับสนุนการได้อำนาจแบบประชาธิปไตยสูงมากพอ ๆ
กัน คือ + .๘๓ และคัดค้านการได้อำนาจแบบเผด็จการวิธีต่าง ๆ ควยคะแนนใน
ระดับสูงใกล้เคียงกันมากเช่นเดียวกัน คือ เฉลี่ย -.๘๘

เกี่ยวกับการใช้อำนาจแบบเผด็จการ ทุกกลุ่มมีความเห็นด้วยในระดับสูง
ครูหญิงมีความต้องการให้ใช้อำนาจแบบเผด็จการสูงกว่าครูชาย และครูสายวิชา
วิทยาศาสตร์สูงกว่าสายสังคมศึกษา (โปรดดูตารางที่ ๑๓)

๒. ครูต้องการให้มีผู้แทนราษฎร แต่คิดว่าบทบาทของผู้แทนราษฎรเป็น
เรื่องที่น่าเบื่อหน่าย รำคาญ และไม่มีประโยชน์

ครูทุกกลุ่มเห็นด้วยกับการมีผู้แทนราษฎรในระดับสูงมาก ครูชายและครู
สายวิทยาศาสตร์มีความเห็นสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ เล็กน้อย (คะแนน +.๘๖ เท่ากัน)
ครูหญิงไม่พอใจบทบาทของผู้แทนมากที่สุด เพราะคิดว่ามีแต่ความเห็นแก่ตัว รำคาญ

ไปประโยชน์กับส่วนรวม และผู้หนึ่งยังคิดว่าจะมีผู้แทนหรือไม่ก็เหมือนกันสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ (+ .๒๕) กรุณายายเป็นเพียงกลุ่มเดียวที่ไม่เห็นควย (-.๐๓) คือยังคิดว่ามีผู้แทนราษฎรยอมดีกว่าไม่มี ครุสังคมศึกษา กับครุวิทยาศาสตร์ มีความคิดระดับพอ ๆ กัน

๓. ครุเห็นควยกับหลักการของความเสมอภาคทางการเมือง แต่ตนเองยังเชื่อมั่นอยู่ในบุคคลบางคน บางกลุ่ม ว่ามีคุณสมบัติพิเศษ เหมาะสมที่จะเป็นนักการเมืองมากกว่าบุคคลทั่วไป

โดยเฉลี่ย ครุเห็นควยกับหลักการของความเสมอภาคทางการเมือง ในระดับสูง (+ .๖๔) กรุณายายสูงสุด (+ .๗๕) ครุผู้หนึ่งต่ำสุด (+ .๕๗) ครุสายวิทยาศาสตร์สูงกว่าสายสังคมเล็กน้อย ทุกกลุ่มให้ความสำคัญกับเรื่องบุคคลลักษณะในระดับใกล้เคียงกัน (+ .๔๖ ถึง + .๕๐) และเนนระดับการศึกษาของนักการเมืองค่อนข้างสูง (+ .๓๘) แต่ผู้หนึ่งเนนเรื่องการศึกษามากที่สุด (+ .๔๓) กรุณากลุ่มเชื่อว่า ผู้ที่ศึกษาทางรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เหมาะที่จะเป็นนักการเมืองมากกว่าผู้ที่ศึกษาทางอื่น แต่ครุชายคัดค้านควยคะแนน -.๐๘ เกี่ยวกับความเชื่อว่าตำแหน่งทางการเมืองเหมาะสมกับคนบางคนเท่านั้น ไม่เหมาะสมกับคนทั่วไป และผู้ที่มีความเข้มแข็งมากกว่า สามารถกว่า ควรจะได้เป็นผู้นำประเทศ มีระดับคะแนนเท่ากัน คือ + .๔๔

๔. ครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลุ่มทางการเมืองดังนี้

ก. ต้องการให้มีพรรคการเมือง เพราะจะได้เลือกผู้แทนที่เป็นตัวแทนของพรรค ต้องการเลือกตั้งในระบบพรรค มากกว่าที่จะเลือกบุคคลจากระบบราชการ และยึดถือบุคคลเป็นหลัก

ข. ต้องการให้มีกลุ่มผลประโยชน์ แต่ไม่ต้องการให้กลุ่มผลประโยชน์ไปเกี่ยวของกับการเมือง เพราะคิดว่าเป็นการสร้างความวุ่นวายขึ้นในสังคม

ครุมีความเห็นในระดับสูง (+ .๖๓) ว่าการปกครองแบบประชาธิปไตย

ต้องมีพรรคการเมือง (ครัวชายมีความเห็นสูงสุด $+ .64$ กลุ่มอื่น ๆ ใกล้เคียงกัน) เพราะเชื่อว่านักการเมืองจากพรรคการเมืองจะบริหารประเทศได้คึกฉันทนักการเมืองที่มาจากพรรคการเมือง หรือการปฏิวัติ ครัวเห็นด้วยกับการมีกลุ่มผลประโยชน์ในระดับสูง (คะแนน $+ .52$ ถึง $+ .55$) ครัวหญิง และครูสายวิทยาศาสตร์สูงสุดเท่ากัน ($+ .55$) แต่ความเห็นที่ว่ากลุ่มผลประโยชน์ไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ครัวชายมีความเห็นสนับสนุนสูงสุด ($+ .60$) ครูวิทยาศาสตร์สูงกว่าสังคมศึกษาเล็กน้อย

๕. ครัวคิดว่าการเมืองไทยมีลักษณะรุนแรง มีอันตราย ครัวหลักเสียง ทุกกลุ่มมีความคิดโดยเฉลี่ยตรงกันว่า การเมืองไทยมีลักษณะดังกล่าวนั้น แต่ครัวชายมีความเห็นต่ำที่สุดว่า การเมืองไทยเป็นสิ่งที่มีความอันตราย (โปรคตุตารางที่ ๑๗)

๖. ครัวเชื่อว่าตนควรมีบทบาท มีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ไม่ต้องการเป็นนักการเมืองด้วยตนเอง

ครัวทุกกลุ่มเห็นว่าตนควรมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง โดยครัวชาย และครูสายวิทยาศาสตร์ มีความเห็นสูงกว่ากลุ่มอื่นเล็กน้อย ($+ .55$ กับ $+ .56$) เมื่อบอกวาได้ไปเลือกตั้งมาแล้วมากน้อยเพียงใด ครัวหญิงไปเลือกตั้งสูงที่สุด ($+ .63$)

ความคิดที่จะเป็นนักการเมืองด้วยตนเองนั้น ทุกกลุ่มปฏิเสธ กลุ่มครูหญิงปฏิเสธสูงที่สุด ($- .44$) ครัวชายต่ำที่สุด ($- .04$)

๗. ครัวเชื่อว่าการศึกษอบรมมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังความคิด ค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่ตนเองขาดความมั่นใจในความรู้ทางการเมือง และขาดเสรีภาพที่จะทำหน้าที่อบรมสั่งสอนนักเรียน

เกี่ยวกับความเชื่อมั่นว่าตนมีความรู้ที่จะสอนการเมืองให้นักเรียนได้อยู่ในระดับไม่คอยสูงนัก ($+ .20$) เมื่อแยกตามกลุ่มครัวชายสูงที่สุด ($+ .33$) ความจริงแล้วครัวไม่มีความมั่นใจเรื่องความรู้มากนัก โดยยอมรับว่าตนไม่มั่นใจ $+ .09$

มีครูผู้ชายกลุ่มเดียวที่ยังคงยืนยันความมั่นใจของตนตลอดมาเหลือ --๐๑

ความเห็นเกี่ยวกับการขาดความสะดวก ขาดเสรีภาพในการสอนนั้น ทุกกลุ่มมีความเห็นใกล้เคียงกัน

กล่าวโดยทั่วไป ครูส่วนใหญ่ในการวิจัยครั้งนี้ มีความคิดเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในกระบวนการทางการเมืองไทยสับสนกันอยู่ ถ้าแยกตามกลุ่ม ครูผู้ชายมีความคิดสับสนน้อยกว่าครูหญิงเล็กน้อย ส่วนครูสายวิชาสังคมศึกษากับ ครูสายวิชาวิทยาศาสตร์ มีความคิดสับสนในระดับใกล้เคียงกัน

อภิปรายผลของการวิจัย

ผลของการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดผสมกันอยู่ระหว่างความคิดที่เป็นประชาธิปไตยและเผด็จการ เพศ และสาขาวิชาที่ศึกษามาไม่ใดทำให้ความคิดเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองไทยของครูกลุ่มนี้แตกต่างกันมากมายนัก จะมีบ้างก็เพียงระดับความมากน้อยเท่านั้น แต่แนวทางใหญ่ ๆ ของความคิด ความเชื่อยังคงเหมือนกัน การวิจัยครั้งนี้ได้ผลสอดคล้องกับผลการวิจัยของหลาย ๆ ท่านที่เฝ้ากล่าวมาแล้วในตอนต้น และยังเป็นที่ยืนยันความคิดเกี่ยวกับลักษณะของประเทศด้อยพัฒนา กล่าวคือ ประเทศด้อยพัฒนาจะมีความสับสน หรือลักษณะผสมกันระหว่างของเก่ากับของใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการเมืองจะมีทั้งลักษณะที่เป็นเผด็จการ และประชาธิปไตยปนกันอยู่ และเช่นเดียวกับผลการวิจัยครั้งนี้ ความคิดเห็นของครูก็ไม่สามารถจะทิ้งอิทธิพลของความเชื่อ ค่านิยมเดิมไปได้ แมว่าครูจะได้รับการศึกษาสูงขึ้น มีโอกาสรู้เห็นแนวความคิด และการปฏิบัติต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้มีความคิดแบบประชาธิปไตย แต่ระบบสังคมใหญ่ และค่านิยมโดยส่วนรวมของไทยยังมีพลังแข็งแกร่งที่จะทำให้ครูไม่สามารถรับเอาความคิดแบบใหม่ไว้ทั้งหมดได้ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ คือ

๑. ๑. ครุต้องการให้นักการเมืองของไทยเข้ามาสู่อำนาจโดยการเลือกตั้งของประชาชนควยคะแนสูงมากถึง ๗.๗๓ แสดงว่ามีความนิยมศรัทธาในวิธีการนี้มาก และเป็นวิธีการของการเมืองในระบบประชาธิปไตย แต่เมื่อเวลาให้โซอำนาจต้องการให้โซแบบเผด็จการ นิยมความเค็ดชชาด มีประสัทธิภาพ มอบอำนาจให้บุคคลเพียงคนเดียวแบบมาตรา ๑๗ เห็นกระบวนการทางกฎหมายไม่มีประสัทธิภาพ ลาซาเกินไป คำนึงประสัทธิภาพมากกว่าความกระทบกระเทือนต่อสัทธิเสรีภาพของบุคคล

ความเชื่อเช่นนี้ แสดงถึงอิทธิพลของค่านิยมเรื่องอำนาจของไทยว่ายังมีอยู่มาก เพราะคนไทยชอบผู้มีอำนาจ ให้อำนาจ อันเนื่องมาจากการปกครองแบบเก่า และการให้อำนาจของขาราชการตลอดมาทุกสมัย เพราะเชื่อว่าอำนาจเป็นที่มาของทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งความมั่งคั่ง และยศศักดิ์ จึงต้องให้อำนาจทุกวิถีทางอย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้สิ่งเหล่านั้นมา ๒ ครุก็ยังมีความเชื่อแบบนี้จึงมีลักษณะอำนาจนิยมค่อนข้างสูง

ความเห็นของครุกลุ่มนี้ขัดแย้งกับความเห็นของนักศึกษาศาสนาบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จากการศึกษางของ ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์^๓ และความเห็นของสมาชิกสภาแทนราษฎร จากการวิจัยของ ณัฐพล ชันชไชย^๔ ซึ่งพบว่าประชากรทั้งสองกลุ่มต้องการให้รัฐบาลให้อำนาจตามขอบเขตที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ ไม่เห็นด้วยกับการกุมอำนาจไว้คนเดียว แบบมาตรา ๑๗ หรือ ๒๑ หรือ ๒๗ เป็นต้น แต่ความ

^๑ กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย, หน้า ๔๔ - ๔๕.

^๒

Ronald Wraith and Edgar Simpkins, Corruption in the Developing Countries (London : George Allen and Unwin Ltd., 1963), p. 43

^๓ ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, "ทัศนคติของนักศึกษาวชิฎญาโทสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ต่อการดำเนินการทางการเมืองของประเทศไทย," หน้า ๕๒, ๕๕.

^๔ ณัฐพล ชันชไชย, "รายงานการวิจัยเรื่องประชาธิปไตย ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร," หน้า ๓๔.

คิดของครุกลุ่มนี้ตรงกับความคิดของนายทหารระดับนายพัน จากการวิจัยของ
 สุรพาสน์ ทัพภมาน^๑ และความคิดของประชาชนในกรุงเทพมหานคร จากการวิจัย
 ของ มนูญ ศิริวรรณ^๒ ที่พบว่า ต้องการให้ผู้นำใช้อำนาจเด็ดขาดในการปกครอง
 เพื่อความสงบสุขของสังคม ไซมาตรา ๑๗ ลงโทษผู้ทำผิด และให้แก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ
 อย่างรวดเร็วและรุนแรง ไม่ต้องประนีประนอม เป็นต้น

จึงกล่าวได้ว่าความคิดของครุในเรื่องนี้ขัดแย้งกันตามสมมติฐาน คือ ต้องการ
 การให้นักการเมืองเข้ามาสู่อำนาจแบบประชาธิปไตย แต่ต้องการให้ใช้อำนาจแบบ
 เผด็จการ

๒. จุดประสงค์ที่สำคัญ ๆ ของการมีผู้แทนราษฎรก็คือ ให้ประชาชนได้มี
 ส่วนร่วมในการปกครองประเทศของตนโดยมีอำนาจที่จะเลือกปกครองของตนได้ ถ้า
 หากมิได้เป็นฝ่ายปกครองก็จะเป็นผู้ควบคุมติดตามฝ่ายรัฐบาลให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้องควร
 พรอมกันนั้นผู้แทนของกลุ่มต่าง ๆ ก็จะทำหน้าที่ตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ ในการพิทักษ์ผล
 ประโยชน์ของกลุ่ม ดังนั้น ความขัดแย้งการโต้เถียงกันระหว่างผู้แทนของกลุ่มต่าง ๆ
 ในสภาย่อมมีอยู่เสมอ เพราะต่างก็ทำหน้าที่ของผู้แทน ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาสามัญมาก
 ในระบอบประชาธิปไตย เพราะการโต้เถียงการขัดแย้ง ตามวิถีทางของสภา ย่อม
 หาทางยุติต่อรองร่วมกันเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่ายได้อย่างสันติ การที่สังคมยอมรับ

^๑ สุรพาสน์ ทัพภมาน ร.น., "ทัศนคติทางการเมืองของนายทหารชั้น
 นายพันของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ," หน้า ๑๒๑.

^๒ มนูญ ศิริวรรณ, "วัฒนธรรมการเมืองไทย : การศึกษาเฉพาะกรณี
 มีอำนาจนิยมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร," หน้า ๗๑, ๗๕, ๑๐๒.

หลักการของการมีผู้แทนราษฎรย่อมแสดงว่า ใ้มีการยอมรับกันว่ราษฎรมีประโยชน์
ต่างกัน จึงจำเป็นต้องมีผู้แทนมาปกป้องผลประโยชน์ในสภา ดังนั้นความคิดที่รู้สึกเบื่อ
หน่วย ร่ำคาญ การต่อสู้ของผูแทนราษฎรในสภาตามวิถีทางของประชาธิปไตยก็ดี หรือ
คิความผูแทนไม่มีประโยชน์ควรยุบสภาเสียก็จึงเป็น เรื่องที่ช้ดกับหลักการ ขางตน เพราะ
ความคิดเช่นนี้ เป็นความถิของผูเผด็จการ ที่คอยหาโอกาสยุบสภา หรือปฏิวัติแล้ว
ปกครองโดยไม่มีผูแทนของประชาชน ด้วยการอ้างความวุ่นวาย ร่ำคาญ ต่าง ๆ ดัง
กล่าว

ครุมีความถิในเรื่องนี้ไม่สนับสนุนกัน คือ ต้องการให้มีผูแทนราษฎรในการ
ปกครองควยคะแนนสูงมาก (+ .๗๓) แต่ในขณะที่เดียวกันก็เห็นว่าการมีผูแทนราษฎร
เป็น เรื่องที่ไม่มีคุณค่า แทนาเบื่อหน่ายและร่ำคาญ เพราะมีแต่ความเห็นแก่ตัว ไม่เคย
ทำประโยชน์ให้แกส่วนรวม ครุจึงสรุปเอาว่ จะมีหรือไม่มีผูแทนก็มีความเท่ากัน ซึ่ง
ความถิตอนนี้ช้ดแย้งกับความถิครั้งแรกเป็นอย่างยิ่ง การมีผูแทนยอมดีกว่าไม่มี แม
จะมีขอบกพรองอยู่บางก็พยายามช่วยกันแก้ไข คงจะเขารบเขารอยไค แต่การสรุป
ว่ไม่ตองมีผูแทนนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้แกเผด็จการ ที่จะเขามาครองเมืองกอบ
โกยผลประโยชน์ให้ตนเองและพรรคพวก ซึ่งจะเลวร้ายกว่าความเลวของผูแทน
ราษฎรสักก็ร้อยก็พันเท่าก็ไม่มีใครทราบไค และจะไม่มืไคคอยพิทักษ์ผลประโยชน์แทน
ประชาชนอีกต่อไป ความถิในตอนนี้ของครุจึงถูกลบลงไปเป็นอันมาก ความถิ
เกี่ยวกับการมีผูแทนราษฎรและบทบาทของผูแทนราษฎรนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ
พลศักดิ์ จิรไกรศิริ^๑ ที่พบว่าครุไม่เชื่อว่รัฐสภาไทยจะเป็นที่รักษาลประโยชน์ของ
ประชาชนทั้ง ๆ ที่ต้องการให้มีผูแทนราษฎร เพราะเห็นว่าผูแทนส่วนมากพยายาม

^๑ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครุในกรุงเทพมหานคร,"

แสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง

๓. ครูเห็นควยเป็นอย่างดีว่าการเป็นผู้นำทางการเมือง หรือนักการเมือง ตามวิถีทางของประชาธิปไตย ควรเปิดโอกาสให้ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ไม่ควร กีดกันบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพราะในระบอบประชาธิปไตยนั้นเชื่อว่าใครจะเป็นผู้นำ หรือนักการเมืองก็เป็นได้ ถ้าประชาชนยินยอม แต่ครูยังเชื่อว่าตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และผู้แทนราษฎร เหมาะสมสำหรับคนบางคนเท่านั้น คนทั่วไปเป็นไม่ได้ ไม่ เหมาะสม ซึ่งเป็นความคิด หรือข้ออ้างที่ไม่ศรัทธาในความ ความสามารถของผู้อื่น เชื่อว่าผู้นำทางการเมืองควรเป็นผู้มีบุคลิกภาพพิเศษกว่าผู้อื่น ผู้มีความสามารถ เห็นอกว้าสมควรจะได้ปกครองประเทศ ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ทางการเมือง ควรเป็นปัญญาชน มีความรอบรู้ค่าปริญาตรี เพราะเชื่อว่าความรู้อาจก่อให้เกิดความ รับผิดชอบ และทำงานได้ดีกว่าผู้ไม่รู คนที่มีการศึกษามาทางรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เหมาะที่จะเป็นนักการเมืองมากกว่าผู้ที่เรียนมาจากสาขาอื่น

ความคิดดังกล่าวนี้คล้ายความคิดของ เพลโต สมัยโบราณซึ่งเป็นความคิด ของเผด็จการแบบหนึ่งทว่าความเหมาะสมควยประการทั้งปวง ประชาชนไม่มีความ เหมาะสมไปทั้งนั้น ผู้ปกครองคือกลุ่มคนเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ความคิดในส่วนลึกที่ เกิดจากความเชื่อดั้งเดิมของครูนี้ ไปลดบดความเชื่อเรื่องความเสมอภาคทางการเมือง ของตนเสียมาก แมว่าครูจะปฏิเสธนายทหารชั้นผู้ใหญ่ และคนร่ำรวยว่าเหมาะสม ที่จะเป็นนักการเมืองก็ตาม เมื่อรวมความเห็นแล้ว ความนิยมบุคคลเฉพาะบางกลุ่ม ที่มีคุณสมบัติพิเศษยังสูงอยู่ (๗ .๓๒) ดังนั้น ความคิดของครูครั้งแรกเป็นแบบ

ณัฐพล ชันชโย, "รายงานการวิจัยเรื่องอุดมการณ์ประชาธิปไตยของ ผู้แทนราษฎร," หน้า ๓๔.

ประชาธิปไตย แต่ตอนหลัง ๆ เป็นเผด็จการหมด ทั้งนี้เพราะว่าครูก็น่ามีความเชื่อเหมือนประชาชนทั่วไปว่า บุคคลทุกคนไม่เท่าเทียมกัน คนที่จะเป็นผู้ปกครองประเทศควรเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมกว่าผู้อื่น เช่นคนชั้นสูง คนที่มีความรู้ คนมีอำนาจทางกำลังทหารและทางการเงิน เป็นต้น

เกี่ยวกับเรื่องสิทธิ ความเสมอภาคทางการเมือง และความสามารถของบุคคลนี้ จากผลการวิจัยของบางท่านก็พบความขัดแย้งกันอยู่เหมือนกัน เช่น คิดว่าทุกคนควรมีเสรีภาพในด้านต่าง ๆ โดยสมบูรณ์ มีความเท่าเทียมกันในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม^๒ แต่เชื่อว่าคนไทยยังไม่มีความสามารถที่จะปกครองตนเองในขณะนี้ คนที่จะเป็นนักการเมืองเขา มาปกครองประเทศต้องเป็นคนมีการศึกษาคือเป็นอันคับแค้น หรือเชื่อว่าบุคคลไม่ว่าจะฉลาดเพียงใดยอมสามารถเลือกทางเดินของตนและผู้นำของตนได้ ทุกคนมีค่าเท่ากัน แต่ขณะเดียวกันก็เชื่อว่า เป็นการยากที่จะสร้างประชาธิปไตยขึ้นในประเทศไทย เพราะคนส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมที่จะปกครองตนเอง คนที่เกิดในตระกูลสูงมีศักดิ์ศรีกว่าสามัญชน และความสำคัญของบุคคลอยู่ที่ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมากกว่าการที่เกิดมาเป็นคน เป็นต้น

^๑ William J. Siffin, The Thai Bureaucracy : Institutional Change and Development (Honolulu : East - West Centre, 1966), pp. 162 - 3.

^๒ วัลลภ ชัยไชย, "รายงานเรื่องอุดมการณ์ประชาธิปไตยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร," ขอ ๑ - ๕.

^๓ มนูญ ศิริวรรณ, "วัฒนธรรมการเมืองไทย : ศึกษาเฉพาะลักษณะอำนาจนิยมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร," ขอ ๘.

^๔ สาย ภาณุรัตน์, "ทัศนคติครูไทยต่องิการการเมือง : ศึกษาเฉพาะครูในกรุงเทพ - ชนบุรี," หน้า ๖๒.

^๕ พลศักดิ์ จิรวโรศิริ, "วัฒนธรรมทางการเมืองของครูในกรุงเทพมหานคร," หน้า ๑๐๓, ๑๒๒.

การวิจัยครั้งนี้ก็ได้ผลออกมาในทางที่ขัดแย้งกันคือ ครูเชื่อในหลักความเสมอภาค
ทางการเมือง แต่ยังไม่เชื่อในคุณสมบัติพิเศษบางประการของบุคคล

๔. ความคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองนั้นส่วนมากมีความเห็นถูกต้องสอดคล้อง
กับหลักการของประชาธิปไตย คือเชื่อว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยต้องให้มีพรรค
การเมือง เพราะเป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสปกครองประเทศของ
ตนได้ (ควยคะแนน / .๖๓) และการแข่งขันระบบพรรคจะช่วยกำจัดกาจัดการผูกขาด
อำนาจทางการเมือง เพราะมีการเลือกตั้งเป็นระยะ ๆ

เกี่ยวกับวิธีการเลือกตั้ง เห็นว่าควรยึดนโยบายสำคัญกว่าบุคคล และ
เลือกแบบทั้งพรรค เพื่อให้ได้เสียงมากพอที่จะดำเนินนโยบายตามที่พรรควางไว้ได้

ครูไม่เชื่อว่าผู้ที่เคยเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มาก่อนจะเป็นนักการเมืองได้
ดีกว่าผู้ที่มาจากพรรคการเมือง (- .๐๕) และไม่เชื่อว่านักการเมืองที่ทางราชการ
แต่งตั้งจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีกว่านักการเมืองของพรรค เพราะงานของนักการเมืองเป็น
เรื่องนโยบายระดับสูงซึ่งต้องปรับตัวอยู่เสมอ ไม่เหมาะกับคนที่เคยชินกับระบบราช-
การ ซึ่งความเห็นของครูในเรื่องนี้เป็นสิ่งถูกต้อง ระบบราชการไม่เหมาะสมที่จะ
เป็นผู้ผู้นำทางการเมืองเท่ากับพรรคการเมือง เพราะเคยชินอยู่กับระบบการบังคับ
บัญชา มีขั้นตอนมากมาย มีความล้าช้า ไม่ค่อยมีความคิดริเริ่ม ไม่กล้าตัดสินใจ
หรือปรับปรุงงานเพราะกลัวระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ติดตัวมาตั้งแต่ครั้งรับราชการ
เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ผู้นำทางการเมือง เหมาะที่จะเป็นผู้ผู้นำทางบริหาร
เท่านั้น นักการเมืองที่มาจากระบบราชการจะมีพฤติกรรมแบบข้าราชการเสมอ

Robert K. Merton, "Bureaucratic Structure and
Personality" in Amitai Etzioni, ed., A Sociological Reader on
Complex Organization (London : Holt, Rinehart & Winston, 1970).

แต่ถาหากพิจารณาจะแนที่ไมเชื่อวายุที่เคยเป็นขาราชการชั้นผู้นัฒมากอน
 จะเป็นนักการ เมืองไดคักวายุที่มาจากพรรคการเมือง และเชือว่านักการ เมืองของพรรค
 ยอมเหมาะสมที่จะปฏิบัติการทางการ เมืองคักว่า นักการ เมืองจากระบบราชการแล้ว
 คະแนนคองขางค้ำมาก ซึ่งถาครุมีความคัก ความเชือตามหลักการ เรือ่งพรรคการเมือง
 และการ เลือกระบบพรรคคองยงมนคองแล้ว คະแนนปฏิเสชนักการ เมืองจากระ
 บบราชการควรจจะสูงมากควย จึงอากลาวคักว่า ครุยังเก็คความล้งเลใจที่จะคักสึน
 ว่านักการ เมืองของพรรค หรือของราชการคักวากัน ความแตกตางจึงอออกมาไมชค
 เจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเทาที่ผานมาเราขาคสถาบันอนนอกจากสถาบันราชการ
 ใหเป็นแหล่งฝึกฝนอบรมผู้นำทางการ เมืองที่คัก พรรคการเมืองมิคักทำหน้าที่ออยางคักผล
 และมีประลัทธิภาพเพือยพอ เราจึงอคักการ สร้างผู้นำทางการ เมืองผานสถาบัน
 ราชการ โดยเฉพาออยางยงขาราชการประจำ จึงทำใหคนไทยเก็คการ ยอมรับกัน
 ว่า นักการ เมืองที่คักคองเคยเป็นขาราชการในค้ำแห่งสูง ๆ มากอนเชน ปลคักระ
 ทรวง อธิบดี ฐวราชการจังหวค ญกักกับการค้ำรวจ เป็นค่น นักการ เมืองที่ไมเคย
 เป็นขาราชการระคับสูง หรือเป็นระคับค้ำ หรือจากวงชุกรกิจ คนจึงไมคองยอม
 รับ คังนัการที่ครุไมสามารถปฏิเสคความเหมาะสมของบุคคลจากระบบราชการให
 แนชคกลงไปคัก อาจจจะเป็นเพราะสาเหตุนี้คักคัก

แต่ออยางไรคักตามความเห็นของครุโดยส่วนรวมในเรื่องนี้สอคคคองกันโดย
 ตลอดไมชคแยงกัน จึงไมเป็นไปตามสมมติฐาน คักครุมีความเห็นว่า การปกครอง
 ระบอบประชาธิปไตยคองมีพรรคการเมือง และนิยมเลือคนของพรรคการเมืองใน
 ระบบพรรคมากกว่าเลือคนญที่มาจากระบบราชการ

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, "อुकุมการจคคตั้งสาขาพรรคการเมืองในประเทศ
 ไทย" วารสารสังคมศาสตร์ ๑๓ (เมษายน ๒๕๑๔) : ๔๔.

สำหรับเรื่องกลุ่มผลประโยชน์ ภูมิความเห็นในระดับสูงว่าควรมีกกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มควร มีการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อให้บริการทางการเมือง การกำหนดนโยบายของรัฐบาลมากขึ้น แต่ความเห็นอีกด้านหนึ่งเห็นว่า การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ไม่มีผลอะไรแก่ส่วนรวมเลยนอกจากจะก่อให้เกิดความวุ่นวาย ความขัดแย้งขึ้นในสังคม เพิ่มภาระยุ่งยากให้แก่รัฐบาล เพราะฉะนั้น กลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มพลังต่าง ๆ จึงควรจะทำหน้าที่ของตนไปอย่างเดียว ไม่ควรที่จะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองให้วุ่นวาย เพราะรัฐบาลเป็นฝ่ายดำเนินการอยู่แล้ว

ความคิดในเรื่องนี้ขัดแย้งกันเองอย่างชัดเจน ต้องการให้มีกลุ่มผลประโยชน์เพื่อให้บริการทางการเมืองของรัฐบาล เพื่อให้มีความตื่นตัวทางการเมือง แต่ไม่ยอมให้เขาไปเกี่ยวข้องกับการเมือง แล้วจะมีประโยชน์อะไรจากการมีกลุ่มดังกล่าว การมีกลุ่มแบบนี้จึงไม่ผิดกับสมาคมต่าง ๆ สมัยเผด็จการ เพราะจะมีข้อห้ามไว้เสมอว่าสมาคมจะไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง สมาคมหรือกลุ่มจึงไม่มีประโยชน์อันใดกับส่วนรวมเลย ถ้าจะมีก็รวมมือกับอุปการะประเทศช่วยกันเอาเปรียบประชาชนเท่านั้น กลุ่มผลประโยชน์มีความจำเป็นทางการเมืองมาก เพราะเป็นผู้สนับสนุนผู้แทนราษฎรสนับสนุนรัฐบาล ทำให้ผู้แทนรับผิดชอบต่อประชาชน และรัฐบาลต้องบริหารด้วยความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะจะทำอะไรกลุ่มผลประโยชน์ก็จับตามองและจะมีการต่อรองกับฝ่ายการเมืองอยู่เสมอ การที่ครูไม่อยากให้กลุ่มผลประโยชน์ไปเกี่ยวข้องกับการเมืองจึงเป็นเรื่องผิดหลักการ และขัดแย้งกันเอง อาจสรุปได้ว่าความคิดเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์ยังสับสน เป็นไปตามสมมติฐานคือ "ครูต้องการให้มีกลุ่มผลประโยชน์ แต่ไม่ต้องการให้มีบทบาททางการเมือง เพราะถือว่าเป็นการสร้าง ความวุ่นวาย และมีโทษหนัก"

๕. ความรู้สึกที่มีต่อลักษณะการเมืองไทย ลักษณะการเมืองในระบบประชาธิปไตยนั้นครูเชื่อว่า ต้องดำเนินไปตามขั้นตอน หรือวิธีการที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมาย เพื่อให้การเมืองเป็นไปโดยสันติ เป็นสิ่งที่ดีงาม มีคุณค่าต่อประชาชน การที่ใครจะใดเป็นผู้ปกครอง หรือหม้ออำนาจในการปกครอง ให้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจ ความเห็นชอบของประชาชน มิใช่อยู่ที่ความต้องการของผู้ที่อยากได้อำนาจทางการเมืองที่จะแสวงหาอำนาจให้ตัวเอง และกำจัดผู้อื่นโดยการใช้อำนาจ

สำหรับการเมืองไทย ครูเห็นว่า มีลักษณะรุนแรง อาศัยการปฏิบัติ ยุัดอำนาจ ทำลายกันเป็นหนทาง เขามาสู่อำนาจตลอดมา ครูจึงมีทัศนคติต่อการเมืองไม่ดีนัก คือมองว่าเป็นสิ่งมีอันตราย เป็นการเสี่ยงชีวิตที่ขาดหลักประกัน แม้แต่รัฐบาลหรือนักการเมืองที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนก็ไม่มี ความมั่นคง ปลอดภัย จะถูกขจัดออกไปควยกำลังเสมอ

ความจริงเรื่องนี้ ไม่มีใครปฏิเสธได้ เพราะในระยะเวลา ๔๕ ปี นับแต่เริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา มีการปฏิวัติ รัฐประหาร และกบฏรวมทั้งสิ้น ๑๘ ครั้ง มีการยึดเปลี่ยนรัฐบาลถึง ๔๐ ครั้ง จึงทำให้ครูมีความคิด มีความรู้สึกต่อลักษณะการเมืองที่ทั้งอยู่บนประสพการณ์ว่า มีความรุนแรงอันตราย ไม่นิยมสันติวิธีตามแบบการเมืองในระบบประชาธิปไตย

๖. ความมุ่งมั่นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ครูเห็นว่าคนควรมีบทบาทมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีความสำคัญว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่อยู่ในระบบประชาธิปไตย และหน้าที่การงานของตนก็ควรจะเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้อื่น

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "ปกิณกะการเมืองชุดที่ ๕," (พฤษภาคม ๒๕๑๘), หน้า ๕๘๘ - ๖๐๘.

ควย ครัวมีส่วนรวมในการเลือกตั้งที่แล่วมาทุกครั้งในระดับสูง (+ .๖๑) และยังมี
มีความสนใจในระดับสูงขึ้นไปอีกคือ ทางการเมืองจะเป็นสมาชิกพรรคการเมือง กลุ่มผล
ประโยชน์และเป็นหัวหน้าคณะช่วยเหลือภัยให้แก่นักการเมือง แต่บทบาทในการเข้าไป
ร่วมกับกลุ่มการเมืองโดยตรงไม่ค่อยมีความสะดวกมากนัก ไม่สามารถเข้าร่วมอย่าง
เปิดเผยได้ เพราะสภาพของการเป็นข้าราชการซึ่งตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัฐบาล
จึงไม่สามารถที่จะสนับสนุนกลุ่มการเมืองที่ยังคับบัญชาต่อต้าน หรือมีความเห็นตรง
ข้ามกับรัฐบาลได้ ถ้าสนับสนุนกลุ่มที่ทางราชการพอใจก็ไม่เป็นไร แต่ถ้าเป็นกลุ่มที่
ทางราชการไม่พอใจแล้ว จะเป็นผลต่อหน้าที้งานของครุควย ในสภาพอย่างนี้
ครุไม่สามารถเข้าถึงการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ คล้ายกับจะถูกจำกัดขอบเขตให้อยู่
ภายนอก ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครุส่วนมากบอกว่าไม่ต้องการเป็นนักการเมือง
หรืออาจจะเป็นเพราะว่าครุมองการเมืองไทยว่ามีความรุนแรง มีอันตราย
หรืออาจจะยังมีความคิดแบบเก่าที่ว่า การเมืองเป็นเรื่องของหลวงไม่ใช่เรื่องของคน
ก็ได้ จึงทำให้ครุคิดว่าตนควรมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ไม่ควรจะเป็นนักการเมือง

๗. ความเชื่อเรื่องอิทธิพลของการศึกษาอบรมที่มีต่อค่านิยมทางการเมือง
ครุเชื่อว่าการศึกษอบรมมีอิทธิพลต่อการสร้างความคิด ค่านิยมทางการเมืองให้แก่
นักเรียนแต่เนื่องจากสถาบันภายนอกซึ่งมีอยู่มากมาย และมีอิทธิพลต่อความคิด ค่านิยม
ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนมากกว่าการศึกษาในโรงเรียน จึงทำให้การ
อบรมสั่งสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยในโรงเรียนไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะนักเรียนมี
ความคิด และประพฤติตามวิถีทางของสังคมภายนอก ซึ่งตนเชื่อว่าไม่เป็นประชาธิปไตย
มากนัก เพราะเห็นว่าประชาชนทั่วไปไม่ค่อยมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประชา-
ธิปไตย (โปรดดูตารางที่ ๑๑)

๑ สมพร แสงชัย, "ปัญหาอุดมการณ์ทางการเมืองในประเทศไทย,"

นอกจากนี้แล้วครูยังไม่มีความมั่นใจเกี่ยวกับความรู้ทางการเมืองที่จะถ่ายทอดให้แก่เด็กเรียนมากนัก เพราะตนได้ศึกษาเรื่องการเมืองมาน้อย จึงต้องปฏิบัติไปตามหน้าที่เท่านั้น ความอิสระในการสอน การวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อให้ความจริงเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองแก่เด็กเรียน ก็ไม่ค่อยมี กล่าวคือ การให้ข้อเท็จจริง การชี้แจงรายละเอียด และวิจารณ์แนวคิดหรือพฤติกรรมทางการเมืองจะถูกมองเป็นการยุยง ปลุกปั่นนักเรียนให้กระด้างกระเดื่อง เป็นที่เพ่งเล็งอย่างไม่พอใจของครูบังคับบัญชา ครูส่วนมากจึงไม่ค่อยกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น วิจารณ์เพิ่มเติมบทเรียนให้สมบูรณ์ จึงใช้เนื้อหาที่ไม่ค่อยสมบูรณ์ ไม่แจ่มแจ้งในหนังสือที่กำหนดให้มาสอนนักเรียน จึงขาดความเข้าใจถูกต้อง ลึกซึ้ง แท้ที่ควร

ข้อจำกัดอีกอย่างหนึ่งจากการเป็นข้าราชการของครูก็คือ ต้องสนับสนุนการกระทำของรัฐบาลทุกวิถีทาง การวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของรัฐบาลตามความเป็นจริงมากเกินไปจะถูกมองว่าต่อต้านรัฐบาล ดังนั้น ทางที่ปลอดภัยที่สุดสำหรับครูก็คืออย่าได้พูดอะไรเกี่ยวกับการเมือง

การที่ครูไม่มีเสรีภาพในการสอนและไม่มีความรู้ทางการเมืองอย่างเพียงพอที่จะสอนนักเรียนเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งว่า การเรียนการสอนเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในโรงเรียนจะเกิดผลอะไรขึ้นมาบ้าง แมว่าครูส่วนมากจะคิดว่าตนพยายามทำอย่างดีที่สุดแล้ว แท้ที่ความสามารถของตนจะอำนวยก็ตาม แต่เมื่อขาดความรู้ ความมั่นใจ และเสรีภาพเสียแล้ว การศึกษาอบรมเพื่อให้เกิดความคิด มีค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยคงจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะขาดปัจจัยที่เอื้ออำนวยดังกล่าวแล้ว

แต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นเครื่องชี้ชัดลงไปได้ว่า ความล้มเหลวในการปลูกฝังความคิด ค่านิยมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในประเทศไทยเกิดจากครุอย่างแน่นอน เพราะครูเป็นผู้ซึ่งไม่มีความคิดแบบประชาธิปไตย

มากนัก การสรุปเช่นนั้นอาจจะผิดได้เพราะลักษณะที่เป็นการเรียนรู้ การอบรมกล่อม
 เกลา หรือถ่ายทอดความคิด ค่านิยมทางการเมืองให้แก่ประชาชนในประเทศนั้น มีอยู่
 ในทุกระดับของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ทั้งที่เป็นไปในระบบ และนอกระบบ เช่น
 ครอบครัว สถานศึกษาระดับต่าง ๆ เพื่อนฝูง สมาคม ค่านิยม ระบบเศรษฐกิจ-สังคม
 และระบบการเมืองของสังคมนั้นเอง เป็นต้น การศึกษาในโรงเรียนจึงเป็นเพียง
 ปัจจัยหนึ่งในหลาย ๆ ปัจจัยเท่านั้น ที่มีส่วนก่อให้เกิดความล้มเหลว หรือความสำ-
 เร็จในการถ่ายทอดความคิด ค่านิยมทางการเมือง ดังนั้นการทุ่มเทความพยายาม
 เพื่อที่จะแก้ไขความผิดพลาดในโรงเรียนเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่บังเกิดผล ถ้าหาก
 ว่าสิ่งแวดล้อมภายนอกต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ยังมีลักษณะที่ขัดขวางความเป็นประชา
 ชาติไทยอยู่และในทางกลับกัน แม้ว่าการศึกษอบรมเกี่ยวกับการเมืองในโรงเรียนจะ
 ล้มเหลว แต่สถาบันภายนอกอื่น ๆ มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยแล้ว ก็สามารถจะ
 ดึงให้สมาชิกส่วนนี้ให้อยู่ในวิถีทางของประชาธิปไตย และอาจจะมองไม่เห็นความ
 ล้มเหลวของการศึกษอบรมในโรงเรียน เพราะระบบใหญ่ใดช่วยเปลี่ยนแปลงให้ ดัง
 นั้นการที่จะปลูกฝังความคิด ค่านิยมทางการเมืองแนวใดแนวหนึ่งในสังคม จะต้อง
 ทำไปพร้อม ๆ กันในสถาบันต่าง ๆ ของสังคมทุกระดับ

อนึ่ง การวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงความคิดเห็นของข้าราชการ รัฐวิสาหกิจมัธยม
 ศึกษาในจังหวัดนนทบุรี เท่านั้น ผลการวิจัยจึงเป็นเพียงหลักฐานส่วนหนึ่งที่พอจะนำมา
 ใช้ในเชิงเปรียบเทียบ หากเป็นสัจพจน์ที่ แทนความเห็นของครูทั้งหมดได้ไม่ ใน
 เวลาข้างหน้าครุกลุ่มเดียวกันนี้อาจจะมีความคิดตรงข้ามกับผลการวิจัยครั้งนี้ก็ได้เพราะ
 เวลาและสิ่งแวดล้อมทำให้คนคิดต่างกันได้ ฉะนั้นถ้าครุกลุ่มต่าง ๆ ที่เหลืออยู่ได้รับ
 การวิจัยกันต่อ ๆ ไป จนมีการหักล้างหรือสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้แล้ว ก็จะทำให้
 เกิดความเชื่อถือได้ในทางวิชาการมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ความคิดสับสนของครูเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองไทย เป็นเรื่อง ที่ควรได้รับการแก้ไข เพราะจะมีผลไปถึงประชาชนไทยในอนาคต ทนทางที่น่าจะ ช่วยให้การถ่ายทอดความรู้ ความคิดทางการเมืองในโรงเรียนมีความถูกต้อง มี ประสิทธิภาพมากขึ้น คือ

(๑) ใ้ครูศึกษาวิชาการ เมืองการปกครองอย่างเพียงพอที่จะนำไปสอน ใ้นักเรียนเข้าใจซึ่งถึงการปกครองระบอบประชาธิปไตย เท่าที่ผ่านมากครูไม่มีโอกาส ศึกษาเรื่องการเมืองการปกครองเท่าที่ควร ที่มีอยู่บ้างก็เพียงฉาบฉวย ไม่ดีอะไร กับเนื้อหาในหนังสือของนักเรียนเช่น เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีเนื้อหา สองหน้าจบ ผู้แทนราษฎรครึ่งหน้าจบ เป็นต้น ควรจะใ้ครูทุกคนได้ศึกษาการ เมืองเป็นวิชาบังคับ เพราะต้องไปสอนนักเรียน ควรจะศึกษาให้เท่าเทียมหรือมากกว่าผู้ที่จะออกไปเป็นนักปฏิบัติการทางการปกครอง ครูเป็นนักทฤษฎีควรจะเข้าใจ ทฤษฎีมากกว่านักปฏิบัติ แต่เกี่ยวกับเรื่องนี้นักปฏิบัติการทางการปกครองเป็นผู้ได้ศึกษา ทฤษฎีมากกว่าครู

(๒) รั้บผู้สำเร็จการศึกษาทางรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เข้าไปเป็นครสอน วิชาสังคมศึกษา บุคคลเหล่านี้ได้ศึกษาเรื่องการเมืองการปกครองมาพอสมควร ก็ หวังว่าน่าจะสอนเรื่องนี้ได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้ศึกษามาเลย นักเรียนคงจะได้ความรู้ ความ คิดทางการเมืองถูกต้อง กว้างขวางยิ่งขึ้น ที่แควมาเราไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ การสอนการเมืองการปกครองในโรงเรียนมากนัก

(๓) หลั้กสูตรวิชาสังคมศึกษาควรจะมีวิชาเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง ใ้โ้หนักขึ้นและละเอียดลึกซึ้งกว่าเดิม เพิ่มชั่วโมงสอนจาก ๑ เป็น ๓ หรือ ๔ ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ เนื้อหาควรจะมีรายละเอียด พอจะอ่านเข้าใจ เรื่องได้ตลอด เข้าใจ แนวคิด และพอจะวิจารณ์เปรียบเทียบ หากความถูกต้องงาย ๆ ใ้โดยาง

(๔) เปิดโอกาสให้ครูมีเสรีภาพในการสอนอย่างเต็มที่ การสอนอย่างตรงไปตรงมาไม่วันอิทธิพลใดมาครอบงำ ทำให้ใคร่ความรูที่เป็นกลางตามหลักการที่แท้จริง ไม่บิดเบือน รุขอเท็จจริง อะไรผิด อะไรถูก ไม่มีการปิดบัง หรือสนับสนุนโดยอคติ

แต่ทั้งหมดนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจว่า จะมีความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยเพียงใด มีความจริงใจที่จะให้ประชาชนเข้าใจเรื่องการเมืองการปกครองอย่างแท้จริงหรือไม่

(๕) ในการปลูกฝังความคิด ค่านิยมทางการเมืองนั้น เป็นงานที่ต้องทำพร้อมกันไป ในสถาบันต่าง ๆ ทุกระดับของสังคม มิใช่จะมอบหมายให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยที่ฝ่ายอื่น ๆ กระทำแต่ในสิ่งที่ เป็นปฏิบัติ ต่อประชาธิปไตยตลอดเวลา โดยเฉพาะฝ่าย ปกครองของไทย มีพฤติกรรมที่ไม่สนับสนุนประชาธิปไตยเมื่อผู้ผ่านการศึกษาในสถานศึกษาออกมาสู่ชีวิตการปฏิบัติต่อกันในสังคมภายนอกทั่วไป ก็จะถูกอิทธิพลของระบบสังคมคุกคั่นใหม่มีค่านิยมใหม่ในเวลาไม่ช้า การปลูกฝังความคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมไม่ร่วมมือจึงไม่ไคผล

(๖) ในการอบรมครู หรือการสัมมนาทางวิชาการ ควรจะจัดให้มีการบรรยายเกี่ยวกับความรู้ เรื่องการเมือง การปกครองระบอบควญ หรือสนับสนุนให้ครูเขาร่วมอบรมสัมมนา กับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้ครูได้ความรู้ ความคิดในทางการเมืองที่ถูกตองทันสมัย เช่น สนับสนุนให้ครูเขาร่วมโครงการ เสริมความรู้ทางการเมืองและสังคม ที่บางมหาวิทยาลัยทำอยู่ปีละครั้ง ก็จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง และความตื่นตัวให้ครูได้เป็นอย่างดี